

Святий вечір!

Леся Українка

(Образочки)

1

Сім'я сидить за столом, вечеряє, – вже й кутя, й узвар на столі. В хаті так ясно, світло горить якось надзвичайно весело і разом урочисто. Вся сім'я гомонить, кожному хочеться сказати щось радісне, кожний відчуває себе щасливим і повним надій, хоч ніхто не знає, чого, власне, сподівається він і чи справдяться його надії... Тая радість перелітає з одного обличчя на друге, мигтить, мов зірниця, в очах, бринить чарочками, лунає в дзвінкому дитячому сміхові. І гомін, і сміх; але не той-то буйний, непевний гомін, коли люди гомонять і сміються надто голосно, щоб заглушити своє горе й сльози, – ні, се гомін спокійний, хоч і веселий. Як любо, урочисто-спокійно лунає те спільне: "Святий вечір!.. Будьмо здорові з святим вечором!"

2

Пишно убрана кімната; видно, що багаті люди живуть, – а задля свят прибрано той покій ще пишніше. На столі білий, як сніг обрус, добірні страви й напитки. І тут ясно, і тут урочисто, та веселість не така щира, – мов трохи з примусу говоряться ті веселі речі, не зовсім вільно грає усмішка на устах. Край стола, на м'якому оксамитному фотелю, сидить молодий хлопець; його вродливе обличчя бліде, як воскове, брови надто виразно чорніють, уста усміхаються, але усміх той мимоволі виходить якийсь журливий, хоч хлопець силкується сховати тую журбу, та й інші удають, мов не бачать її... Часом серед розмови хлопець затримається, утопить свої чорні очі в просторінь і замислиться. Ох, як весело було торік у сю пору! Він був повний життя, повний надій – а тепер... Тепер він сидить без сили, слабкий... Чи діжде він другого святого вечора? Що ж се? знов тая журба, знов той жаль? Ні, годі! Он усі так приязно, весело (занадто весело!) бажають йому щастя-здоров'я!.. Нині ж бо "святий вечір"!..

3

Біле, біле поле. Ледве видніє шлях, що в'ється й зникає у нічному морозному тумані. Швидко біжать легкі саночки, як тільки можна швидко, – але якою тихою здається та їзда молоденькому вандрівникові! То їде малий школяр додому з далекої школи, – та й спізнилося бідне хлоп'я! Пильно вглядається школярик у тую млу, – чи не мигтить вже вогник де-небудь?.. Ох, як довго їхати! Коли б швидше, коли б ще застати дома вечерю, щоб разом з братами й сестрами їсти кутю та кликати мороза! А у полі мороз таки добре діймає, – школярик міцно тре руки, перебирає ногами, – холодно! Та нема часу кутатись: он, здається, вже рідне село!.. Так, се воно!.. он один за другим виринають з темноти вогники, мигтять веселенько, мов очка дитячі, вони мов вітають хлопчика: "Святий вечір! Святий вечір!"

4

Малесенька тісна кімнатка. Коло стола, при невеличкій лампочці, сидить молода

дівчина; вона схилилась над шиттям, над пишною білою шовковою сукнею. Пильна робота! Голка жваво поблискує в швидких руках. Остатній вечір перед святами, а сукня балева багатой панни не буде скінчена! У великому магазині не були б прийняли тої роботи, – там і без неї стільки шиття, – а коли б і прийняли, то надто дорого прийшлась би панні та ласка; ну, а бідна швачка взяла роботу – й перед самим святом, та ще мусить і за малу плату бути вдячна! Тихо в хаті, тільки чути проникливий шелест шовку та часом зітхання робітниці. Яка вона самотня тепер, тая робітниця, як тихо в її хатині! А колись?.. Робота спинилась, голка випала з рук, і шиття посунулось додолу. Що се? Чи тепер потопати в мріях? Остатній вечір! До роботи!

От робота вже й скінчена. Швачка встала, випростала свій зігнутий стан, підійшла до вікна, притулилась чолом до холодної шибки й дивиться втомленими очима на вулицю. В сусідньому будинку видно крізь вікна рух, – маленькі постаті в ясних уборах, – либонь, там різдвяне деревце вже засвітили. А в другому домочку тепер видно ясне світло, – вечеряють, либонь... Швачка пильно задивилась на те віконце і на те світло лагідне, на віях у неї затремтіла сльоза... У людей святий вечір!.. А у неї? Ба! у неї теж святий вечір!..